
Воронежский государственный университет   Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Россия   Македония

Воронешки државен универзитет   Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија   Македонија

Voronezh State University   Goce Delcev University in Stip
Russia   Macedonia

Вторая международная научная конференция   Втора меѓународна научна конференција

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 maj 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Гергана Пенчева-Апостолова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Ева Бартос (Полска)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Зеки Ѓурел (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Технички секретар
Софија Заболотнаја
Татјана Уланска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

81(062)

82(062)

316.7(062)

МЕЖДУНАРОДНАЯ научная конференция (2 ; Воронеж ; 2017)

Сборник статей / Вторая международная научная конференция, Воронеж, 10-12 мая 2017 = Сборник на трудови / Втора меѓународна научна конференција, Воронеж, 10-12 мај 2017 = Conference proceedings / Second International Scientific Conference, Voronezh, 10-12 May 2017. - Штип : Универзитет имени Гоце Делчева = Универзитет “Гоце Делчев” = Shtip : Goce Delcev University, 2017. - 642 стр. : табели ; 25 см

Трудови на рус., мак. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-469-7

а) Јазик - Собири б) Книжевност - Собири в) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 105484554

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Ануфрієв Олег – КУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕКРАСОВЦІВ-СТАРОВІРЦІ В ПОНИЗЗІ УКРАЇНСЬКОГО ДУНАЮ: ІСТОРІЯ ТА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	11
2. Асимопулос Панайиотис - РЫБНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	19
3. Балек Тијана - КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТЕМПЕРАТУРНИХ ПРИДЕВА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ И РУССКОМ ЈЕЗИКУ	27
4. Беляева Наталья - ОБРАЗ ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ В. ВЫСОЦКОГО И Ю. ШЕВЧУКА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	37
5. Бердникова Ольга Анатольевна – ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК	45
6. Бестолков Дмитрий Александрович – УЧАСТНИК РЖЕВСКОЙ БИТВЫ. ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ АЛЕКСАНДРА ТВАРДОВСКОГО В КОНТЕКСТЕ РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ПОЭТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ.....	55
7. Гладышева Светлана - СУДЬБА РОССИИ И ЕВРОПЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. С. МЕРЕЖКОВСКОГО ПЕРИОДА ЭМИГРАЦИИ.....	63
8. Гончарова Алина - ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДИКИ «ТИХОГО ОБУЧЕНИЯ» ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КЕЙЛЕБА ГАТТЕНЬО	69
9. Гоцко Алла Николаевна - СОЦИАЛЬНЫЕ И ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ- ФИЛОЛОГА	79
10. Гузенина Светлана - СЛАВЯНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ПАРАЛЛЕЛИ В КУЛЬТУРЕ РОССИИ И МАКЕДОНИИ.....	85
11. Ghențulescu Raluca -демче CULTURAL CHALLENGES IN SPECIALIZED TRANSLATIONS	91
12. Демченко Зинаида - КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	101
13. Денкова Јованка - НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА НА ИВАН ЕФРЕМОВ	111
14. Димова Виолета - ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА И МЕДИУМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА	121
15. Ѓорѓиева Димова Марија - ЗА АТРАКТИВНОСТА НА ЕДЕН ЖАНР (КНИЖЕВНИТЕ, КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИТЕ И КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКИТЕ ИМПЛИКАЦИИ НА ИСТОРИОГРАФСКАТА МЕТАФИКЦИЈА)	129
16. Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ	139
17. Ефременкова Татьяна Николаевна - ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО УСПЕШНОЙ ЛИЧНОСТИ, ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ	149
18. Жосу Зоя - ПАМЯТЬ КУЛЬТУРЫ В РОМАНЕ ГЕРМАНА БРОХА «НЕВИНОВНЫЕ»	153

19. Зайналова Лариса – СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ОСНОВА ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ	157
20. Зуева Надзея - ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ	163
21. Иванова Бильана, Кирова Снежана, Кузмановска Драгана - ВЛИЯНИЕ НА ВЕШТИНИТЕ ЗА ПИШУВАЊЕ И ЗБОРУВАЊЕ НА КОМУНИКАЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ НА АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	173
22. Ивановска Билјана, Кусевска Марија - ПРАГМАТИКА НАСПРОТИ ГРАМАТИКА НАСПРОТИ СЕМАНТИКА	185
23. Iskrev Dimitar - THE MENTOR AS KEY FIGURE IN WORKPLACE TRAINING	193
24. Јакимовска Светлана - ТРАНСФЕРОТ НА КУЛТУРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ПРЕПЕВОТ НА СТИХОЗБИРКАТА БЕЛИ МУГРИ ОД КОЧО РАЦИН	201
25. Jankova Natka - INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ELT	211
26. Jovanov Jane - POLYCONTEXTUAL LINGUACULTURAL COMPETENCE	219
27. Југрева Марија - ГРОТЕСКАТА ВО РАСКАЗОТ „МЕТАМОРФОЗА” НА ФРАНЦ КАФКА	227
28. Караниколова-Чочоровска Луси - МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)	233
29. Корноглуб Е.В. - ОБРАЗ Л.Н. ТОЛСТОГО В ПОВЕСТИ ИОНА ДРУЦЭ «ВОЗВРАЩЕНИЕ НА КРУГИ СВОЯ»	240
30. Коробов-Латынцев Андрей - РУССКАЯ ФИЛОСОФИЯ О ВОЙНЕ И НА ВОЙНЕ	245
31. Костюченкова Наталья - МЕТАФОРИЧЕСКАЯ ОРИЕНТАЦИЯ В ОТНОШЕНИИ ГРАММАТИЧЕСКОГО ЯРУСА ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АНГЛИЙСКОГО И НОРВЕЖСКОГО ЯЗЫКОВ)	257
32. Крикливец Елена - СТИЛЕВАЯ МОДИФИКАЦИЯ РЕАЛИСТИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ В РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ЛИТЕРАТУРАХ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА	263
33. Krsteva, Marija - FACT VS. FICTION: THE DOUBLING OF THE BIOGRAPHICAL SELF IN BIOFICTIONS ABOUT F.SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	271
34. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Бильана - МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ НА – КАМЕН НА СОПНУВАЊЕ КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА ГЕРМАНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	277
35. Кузнецова Татьяна - КУЛЬТУРА ЭТНОСА В ФИЛОСОФСКО- ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	287
36. Kyrchanoff Maksym - MODERNISM, FUTURISM AND AVANT-GARDE AS INTELLECTUAL MOTHERLANDS OF TRANSFORMATIONS IN CHUVASH IDENTITY IN THE POETRY OF GENNADI AINI	295
37. Лазарев Андрей - «СЛАВЯНСКИЙ ВЕСТНИК» И МОСКОВСКИЙ СЛАВЯНСКИЙ СЪЕЗД (1867)	307
38. Леонтиќ Марија - ПОТЕКЛО НА ТУРСКАТА ЛЕКСЕМА (х)ане/(х)ана (hane) И НЕЈЗИНА АДАПТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СУФИКС	313
39. Лапыгина Мария - ОПИСАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СЕРБСКОГО И РУССКОГО НАРОДА В СТАНДАРТНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЯХ	321
40. Lisjak Anton - TRAGOVI RAZVOJA SLAVENSKOG IDENTITETA U POVIJESNIM IZVORIMA SREDNJEGA VIJEKA	329

41. Майсюк Ольга - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО И ТУРКМЕНСКОГО ЯЗЫКОВ	341
42. Макаријоска Лилјана - ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ	349
43. Марковиќ Михајло, Новотни Соња – ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА РМ И ОДНОСОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ КОН МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	359
44. Маролова Даринка, Ѓорѓиевска Ева - БИРГЕРОВАТА „ЛЕНОРЕ“ – ПАРАДИГМА ЗА НЕПРЕБОЛНА ЛУБОВ	367
45. Меркулова Инна - ЛЕКСИКА МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА НА ОБЩЕСЛАВЯНСКОМ ФОНЕ	373
46. Методијески Дејан, Голаков Костадин - МАКЕДОНИЈА КАКО ПОТЕНЦИЈАЛНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА РУСКИТЕ ТУРИСТИ	383
47. Михайлова Ирина - РОЛЬ ИНОЯЗЫЧНЫХ ВКРАПЛЕНИЙ В УСТАНОВЛЕНИИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В.О. ПЕЛЕВИНА	393
48. Михайлова Елена, Чжоу Жуйтао - ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ ЯЗЫК	399
49. Младеноски Ранко - ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	409
50. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	419
51. Негривска Надица – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА МОЖНИОТ НАЧИН ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ЕКСЦЕРПИРАНИ ОД РОМАНОТ CANONE INVERSO ОД АВТОРОТ ПАОЛО МАУРЕНСИГ И ПРЕВОДОТ НА МАКЕДОНСКИ	427
52. Недјурмагомедов Георгий - ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ	437
53. Новотни Соња, Марковиќ Михајло – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА РЕДАКЦИЈА	445
54. Орлова Надежда - БИБЛЕЙСКОЕ ИМЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: АГАРЬ	455
55. Пасмарнова Валерия - ВИДЕО-КЕЙС КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ НА СТЫКЕ ВЕБИНАРА И КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ	465
56. Петровска- Кузманова Катерина - „МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР	473
57. Плахтий Татьяна - РЕМИНИСЦЕНЦИИ КАК АКТУАЛИЗАТОРЫ НОВЫХ СМЫСЛОВ В ПЬЕСАХ УКРАИНСКОГО ДРАМАТУРГА XX СТОЛЕТИЯ НИКОЛАЯ КУЛИША	481
58. Пляскова Елена – ОТРАЖЕНИЕ НАРОДНОГО ЮМОРА В НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ	491
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste - THE CONTRIBUTION OF “DRACULA UNTOLD” TO THE EVOLUTION OF BRAM STOKER’S DRACULA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROTAGONISTS	497
60. Попова Дарња - БЕЗУМНЫЙ МЕЧТАТЕЛЬ»: РЕЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА Э. ПО ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВВ.	505
61. Продановска-Попоска Весна - ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ И ТЕХНИКИТЕ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ОДНОС НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР	515
62. Розенфельд Марьяна - РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ В ОБЩЕНИИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ	523

63.	Roitberg Natalia – THE STRUCTURE OF A LANGUAGE LESSON	531
64.	Росенко Н.И. - О НЕКОТОРЫХ НАПРАВЛЕННОСТЯХ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ЮРИСТА	539
65.	Ряполов Сергей Владимирович - ФИЛОСОФИЯ О. ФЕОФАНА (АВСЕНЕВА) В КОНТЕКСТЕ ВОРОНЕЖСКОГО ФИЛОСОФСКОГО ТЕКСТА	543
66.	Саломатина Мария - ЭССЕИСТИКА ПЕТРА ВАЙЛЯ, ИЛИ БЕСКОНЕЧНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ	551
67.	Симонова Светлана, Белоусов Арсений - К ВОПРОСУ ОБ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ СИНТЕЗЕ В ИКОНОПИСИ ВИЗАНТИИ И ДРЕВНЕЙ РУСИ	561
68.	Соловьев Дмитрий - СИСТЕМА КУРАТОРСТВА УНИВЕРСИТЕТОВ	569
69.	Стојановска-Стефанова Анета - КУЛТУРНИ ПРЕОБРАЗБИ КАЈ ДРЖАВИТЕ ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	573
70.	Тасевска Марица, Хаци-Николова Адријана – АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СПИСАНИЈАТА „JOY“ и „WOMAN“	579
71.	Тернова Татјана - ОБРАЗ РЕВОЛУЦИИ В ЛИРИКЕ АНАТОЛИЈА МАРИЕНГОФА	591
72.	Тодорова Марија - УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК	597
73.	Тоевски Свето - АНТРОПОЛОШКАТА ЛИНГВИСТИКА ВО МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНИОТ ПОГЛЕД НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ И ПЕТРЕ М.АНДРЕЕВСКИ 605	
74.	Тресцова С.В., Трощинская-Степушина Т.Е. - КЛАССИЧЕСКАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	629
75.	Уланска Татјана – КОГНИТИВНИТЕ МЕХАНИЗМИ ПРИ ПРОЦЕСОТ НА ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	633
76.	Филюшкина Светлана - ТЕЛЕСНЫЕ ОБРАЗЫ В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ»	639
77.	Хайдер Джамил Джабер Альшинаинин - МЕЖДУНАРОДНЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ СВЯЗИ ИРАКА В ЭПОХУ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	645
78.	Холина Дарья Александровна - ДВИЖУЩИЙСЯ СУБЪЕКТ В РАННЕЙ И ПОЗДНЕЙ ЛИРИКЕ У. Б. ЙЕЙТСА	651
79.	Цыганкова Яна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ОБРАЗА ВАМПИРА В РОМАНАХ ЭНН РАЙС И ПОППИ З. БРАЙТ «ИНТЕРВЬЮ С ВАМПИРОМ» И «ПОТЕРЯННЫЕ ДУШИ»	659
80.	Чунослова Ирина - УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ КАК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА	665
81.	Шутаров Васко - МЕЃУНАРОДНИ КУЛТУРНИ ВРСКИ ВО ВРЕМЕ НА СОЦИО-ПОЛИТИЧКИ ПРОМЕНИ	671

УДК: 821.161.1-32.09

МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)

Луси Караниколова-Чочоровска
Филолошки факултет
Универзитет „Гоце Делчев“-Штип

Р Е З И М Е: Во оваа статија правам квалитативен приказ на културолошката категорија менталитет во три расказа од Антон Павлович Чехов: „Мала шега“, Смртта на чиновникот“ и „Коњско презиме“.

Прочитот и пристапот кон овие раскази од гледна точка на менталитетот допушта да се селектираат три типа менталитет: женски, машки (кој е уште и чиновнички, бирократски) и т.н. народен, поточно народски менталитет.

Имајќи го предвид главниот квалификатив на кусата проза на големиот руски ументик Чехов, нејзината концизност, заедно со нејзината вербална и семантичка полнотија, воопшто не изненадува сознанието дека и тука, во краткоста, се наидува на совршени примероци менталитет, од различни категории, кои уште повеќе го обојуваат наративниот исказ.

Се анализира типично „женскиот“ менталитет на Надејка од расказот „Мала шега“. Се разгледуваат карактеристиките на условно машкиот, а повеќе чиновничкиот менталитет на Иван Дмитрич Червјаков во расказот „Смртта на чиновникот“ и народскиот менталитет во расказот „Коњско презиме“.

Во сите случаи станува збор за интегрални и ненаметливи составки на брилијантното прозно кажување на Чехов, кој го откриваат менталитетот на рускиот човек од втората половина на 19-от век. А можеби и денешниот и секогашниот, општочовечкиот...

Клучни зборови: менталитет, женски менталитет, чиновнички менталитет, народски менталитет.

1. ЗА ЕДНОСТАВНОСТА

Кусата проза на Антон Павлович Чехов, доволно атрактивна сама по себе, отсекогаш го привлекувала вниманието на руската критеристика и научничкиот интерес од различна народносна провиниенција. На неа не останува имун ниту неопитниот читател.

Оваа статија е мој прв обид директно да се осврнам кон расказите на Чехов, иако неколкукратно, во компаративни прикази ги користам како солиден урнек, како матрица, како ексклузивна парадигма за софистициран концизен израз и исказ, применувајќи ја притоа во својство на атрибут* Кундеровската синтагма „неподнослива едноставност“ на кажувањето.

Во поговорот на едно дамнешно, лектирно издание на расказите од Чехов на македонски јазик, академик Милан Ѓурчинов, во себесвојствен стил, импресионистички ќе се искаже не само за едноставната поетика на рускиот раскажувач туку и за неговата „прокупираност“ со обичните, секојдневните теми и дилеми на русата стварност од крајот на 19-от и почетокот на 20-от век, кои и не се само руски, ами општочовечки: „(...) Чехов настојуваше да покаже дека животот се состои од обични работи, дека малото и секојдневното се неделиви супстанции на човечкото постоење и дека токму тие честопати битно и суштински го одредуваат“ (Ѓурчинов, 1976: 179).

Ако се знае, а верувам дека тоа е познато на широката читателска популација уште од средношколските денови, дека имено, Чехов речиси постхумно добива сатисфакција по однос на естетскиот квалитет на неговата „економична“ проза, сосема е оправдана констатацијата на Ѓурчинов кога вели дека, кусите раскази на големиот руски реалист претставуваат „(...) своевиден и долго време несфатен обид малото да се подигне до височина на големото, да се согледа и за другите да се направи видлива необичноста, привлечноста на обичното“ (Ѓурчинов, 1976: 179).

Ставот и на светски познати литературлози за едноставноста на Чехов и за ординарноста на секојдневието во неговата куса проза е ист.

Мерешковски ќе рече: „Едноставноста на Чехов е таква што понекогаш од неа ти станува тешко. Ти се чини, само уште еден чекор по

---

* Види: Луси Караниколова: Неподносливата „едноставност“ на таинственото (Кон ентитетите „тајна“ и „таинственост“ во расказите Ковчег и Реквием за Рубина Фаин од Славко Јаневски). XXXVII Научна конференција на XLIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, (Охрид, 15-16 јули, 2010), Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, 2011. стр. 271-279 и Луси Караниколова-Чочоровска: „Семантиката на ‘женскоста’ во лириката на Џахит Кулеби, или: Апотеоза на едноставната поетика“, Хикмет, Адексам, Гостивар, 2016, стр. 44-54

тој пат, и – крај на уметноста крај на самиот живот“ (Мерешковски, 1976: 179, цит. сп. Ѓурчинов).

Елза Триоле пак ќе забележи: „Краткиот расказ на Чехов е како сонот, каде што само за неколку секунди може да се доживее цел еден живот“ (Триоле, 1976: 179, цит. сп. Ѓурчинов).

И еден Томас Ман ќе се одважи во суперлатив да се искаже по однос на кусата проза на големиот руски уметник: „Со Чехов сфатив дека генијот може да биде врзан за ореова лушпа, а сепак да биде во состојба универзално да го опфати животот“ (Ман, 1976: 179, цит. сп. Ѓурчинов).

Во таа и таква „раскошна“ едноставност, соодветно на повеќегодишниот наш истражувачки афинитет врзан за културолошката категорија менталитет, се наидува на мошне многу примероци кои се репрезентативни за проучување.

Имено, во трите куси расказа: „Мала шега“, „Смртта на чиновникот“ и „Коњско презиме“ нотираме неколку специфични примероци менталитет: женски, машки, односно чиновнички и народски. Сите тие се доволно репрезентативни по однос на животот на рускиот народ од втората половина на 19-от век, но и носители на универзална семантика, иманентна за *homosapiens*-от.

2. ЗА МЕНТАЛИТЕТОТ КАЈ ЧЕХОВ

За да може една појава, постапка или состојба да се смета за иманентна на пошироката категорија менталитет потребно е да постои соодветна антрополошка основа, односно константа која е заедничка за човекот воопшто, во кое било време и на кој било простор, а се однесува на начинот на неговото мислење, чувствување, однесување.

Според австрискиот социолог на културата Питер Динкелбахер, менталитетот се однесува на „(...) начинот и содржината на мислењето што го обележува одреден колектив во одредено време. Менталитетот, вели тој, се манифестира во постапките“ (Dincelbaher, 2009: 15). Постапките пак, за да станат своевиден показател на менталитетот неминовно треба да се повторуваат и да траат низ времето. Менталитетот се манифестира во постапките зашто „(...) секоја постапка искажува нешто за менталитетот што стои зад неа; тој менталитет за нас станува достапен само со помош на интерпретација на трагите што ги оставила таа постапка (=историските извори)“ (Dincelbaher, 2009: 20).

Се осврнуваме, најнапред, на менталитетот на Надењка од расказот „Мала шега“. Тука „читаме“ т.н. „женски“ менталитет.

Под „женски менталитет“, мошне едноставно, го подразбираме однесувањето, светогледот, интимното доживување на една жена, по однос на себе и околината, заедно со начинот на кој и опкружувањето реагира по однос на неа.

„(...) Улогата на жените во различните култури, стереотипите, митовите и начинот на кој се претставени во книжевноста, се предодредени од општеството, од конвенциите, од очекувањата, од образовните системи“. (Гајери, 2006, стр. 287).

Расказов брои 17 примероци таков, „женски“ менталитет.

Ќе си земеме за право карактерот на „женскиот“ менталитет во „Мала шега“ да го уточниме како „девојчински“. Станува збор за своевиден подвид на „женскиот“ менталитет што ја подразбира природата и начинот на однесување на една млада девојка, Русинката Надењка, која бидува „заведена“ од ненамерната или намерната „шега“ на младиот господин, а секако повозрасен и поискусен од неа, кој при секое повторно и повторно лизгање по снежната прудолнина, тивко ѝ шепнува дека ја љуби. Освен тоа, поголемиот број примероци од овој и ваков „девојчински“ менталитет речиси идеално совпаѓаат и со душевната состојба страв и несигурност на младата девојка, кои низ расказот се трансформираат неколкукратно: „Но Надењка се плаши. Целото пространство од нејзините мали галоши па до крајот на снежниот рид ѝ се чини страшна, неизмерна, длабока пропаст. (...) Што ли ќе биде ако се реши да летне во пропаста? Таа ќе умре, ќе се помери!“ (Чехов, 1976: 3). Кога Надењка ќе је чуе тивката и нестварна изјава на љубов, веќе стравот бидува надополнет со чувството на несигурност, колебаљивост и љубопитност. И тоа е „женски“, односно „девојчински“ менталитет: „Кога санката застанува, Надењка фрла поглед на ридот по кој штотуку се спуштивме, потоа долго ме гледа во лицето, се вслушува во мојот глас, рамнодушен и бестрасен, и целата, целата таа, па дури и нејзиниот муф и нејзината шапка, изразуваат недоумица“ (Чехов, 1976: 5). Стравот доживува следна трансформација, преминува во разочараност, во лутина, во љубов, во опседнатост со лизгањето по снежниот рид и очекувањето љубовна изјава. И целиот свој живот, Надењка останува повремено опседната со помислата за лизгањето, ветрот и љубовта.

Во манирот на велемајсторот на кратката проза, Чехов, иако од позиција на маж, велемајсторски предава еден аспект од веројатно оправдано т.н. „девојчински“ менталитет. Неговите квалификувативи би биле: наивност, неискуство, искреност, невиност... Ги вбројуваме во категоријата „женски“ менталитет, како едно од скалилата на неговиот (на женскиот менталитет) растеж и оформување...

Квантитативниот биланс од единиците на менталитетот во расказот „Смртта на чиновникот“ изнесува вкупно 16 примероци. Станува збор веројатно за физички, еден од најкусите раскази во историјата на светската литература, задолжителна реалистична лектира и показ и приказ на ефектите на суровиот бирократизам, типичен не само за руското општество во 19-от век. Овде Чехов, се чини го универзализирал бирократизмот на сите времиња. и за сите времиња.

Следејќи ги според редоследот на линеарно пројавување, единиците на менталитетот почнуваат како човечки, а се претвораат во бирократски. Нив, овде ги квалификувавме како показатели на „машкиот“ менталитет, не дека не можат да бидат својствени за жена, ами затоа што јунакот Иван Дмитрич Червјаков е маж.

Имено, Иван Дмитрич во театар кивнува. „Кивањето не е забрането никому и никаде. Киваат и селаните, и шефовите на полицијата, а понекогаш дури и тајните советници“ (Чехов, 1976: 158). И, ако оваа куса одломка е семантички предиспонирана да го имплицира човековиот менталитет, воопшто, веќе подолу, Иван Дмитрич со своето размислување и опседнатост дека го навредил и повредил со своето кивање генералот Брижалов, го манифестира т.н. бирократски менталитет, иманентен за авторитарните режими: „Го испрскав!, си помисли Червјаков. Не ми е шеф, но сепак е незгодно. Треба да му се извинам“ (Чехов, 1976: 158). Опседнатоста на бирократот по вокација Иван Дмитрич, низ кусата нарација толку се интензивира, за притоа повеќепати лично да му се извинува на генералот, а најпосле, да ескалира со „смртта на чиновникот“: „Во stomакот на Червјаков нешто се откина. Ништо не гледајќи, ништо не слушајќи, тој се стаписа назадгазум кон вратата, излезе на улица и затетерави... Без да знае како дошол дома и без да ја соблече новата облека, тој легна в постела и... умре“ (Чехов, 1976: 161).

Ако расказов заради краткоста и нема развиено сиже, во него се сместиле дури 16 примероци менталитет, на само неполни четири страници печатен текст. Тие, во своите семантички пазуви ги носат белезите на чиновничкиот, на бирократскиот руски менталитет од втората половина на 19-от век. Но, едноставноста и наизглед безначајноста на настаните и доживувањата на јунакот во расказот, се чини, го прават општочовечки и разбирлив и за секој еден, па и за оние кому бирократизмот му е туѓ.

Со уште понагласена едноставност во предавањето на фабулата и во исказот се одликува и расказот „Коњско презиме“, кој го анализираме како пример на расказ во кој наидуваме на вообичаен т.н. „народски“ менталитет. Имено, овде изброивме 22 примерока менталитет, од кои 10 се приказ на „народскиот“, односно колективниот менталитет на едно руско градче, а 12 од нив ги обележуваме како „обичен“ човечки менталитет, но така што, таа обичност на единката се препознава, односно може да се препознае во во колективот, во секој од нас, насекаде и секогаш.

Делумно, примероците „народски“ менталитет претставуваат елементи на традицијата (верувања, обичаи), или пак вообичаен начин на реагирање во одредена ситуација. А овде, ситуациите се граничат со хумор, поточно, произведуваат таков нечуен, хумористичен тон.

Станува збор за потребата да му се ублажи забоболката на генерал-мајорот во пензија Булдеев и: „Сите домашни, - жената, децата,

прислугата, дури и готварскиот помошник Пекка, - предлагаа секој свое средство“ (Чехов, 1976: 165). Генералката, жената на Булдеев му предлага баење: „Ти еве не веруваш во баење, но јас на себе сум го испитала“ (Чехов, 1976: 166).

Вообичаениот начин на реагирање во одредена ситуација, преку кој исто така се манифестира „народскиот“ менталитет во овој расказ, всушност ги подразбира обидите на сите ликови кои дефилираат низ него да го погодат презимето на оној којшто можел да помогне, а го предложил управникот Иван Евсеич, кој пак можел да се сети кој е човекот и местото каде што живее, но никако не и на неговото презиме, за кое тврди дека е коњско: „Никако. Почекајте... Кобилицин... Кобилетников.... Песов....“ (Чехов, 1976: 166) Или: „Коњкин... Кобилкин... Азганин... –Азганов“. Така: „Се возбуди сиот чифлик“ (Чехов, 1976:167).

„Обичниот“ човечки менталитет е врзан за ликот на управникот Иван Евсеич. Овој вид менталитет е практично само составен дел од колективниот „народски“ менталитет, колку заради фактот што и тој, Иван Евсеич учествува во помошта по однос на забоболката на генерал-мајорот Булдеев, толку и заради фактот што тој е оној кој го заборавил презимето на, според него единствениот што може да помогне околу забоболката, но и затоа што таквото заборавање е вообичаено, типично за секој обичен човек, од секое место и секое време. И, како што обично и бидува во такви ситуации, на презимето ќе се сети тогаш кога помошта веќе не е потребна, а ќе се сети сосема случајно. Притоа, презимето на „помагачот“ не е ни одалеку „коњско“.

И овде, Чехов опишува, раскажува обични, вообичаени, човечки случки, кои го откриваат и неговиот, на човекот менталитетот. А тој менталитет, се чини, само според топонимите е локален, руски, и само според предметите и реквизитите го прикажува и времето кога можел да биде како таков препознаен. Сè друго е вечно и универзално. Така било, така и ќе биде. Таква е кусата проза на Чехов. Го покрива и открива човековиот менталитет, оној менталитет типичен за *homosapiens*-от, без граници, без простор и без време.

3. КОМЕНТАР

Нека биде оваа статија мал, многу мал (свесни сме за тоа) придонес за уште едно, поинакво читање на „економичната“ проза на Чехов. Уште една потврда за неговата трајност, стилски и семантички. Овој пат, од гледна точка на категоријата менталитет.

Како културолошка категорија, менталитетот допушта во себе да ја сублимира севкупната маса на нарацијата, нејзиното значење, ликовите.

Иако во расказите на Чехов наративната маса е квантитативно мала, универзалноста допира и до денешниов човек, токму заради ординарноста, заради леснотијата на кажаното, заради моќта да се препознаеш себе како обичен човек. Впрочем, на крајот на краиштата сите

сме во својата суштина само обични луѓе, кои стравуваме за својата љубов, како Надења преценуваме авторитети како Иван Дмитрич, забораваме обични нешта токму затоа што се обични, како Иван Евсеич.

Нас Господ нè направи такви, а Чехов нив ги скрои според Божјото устројство. Оти нели: „Бог твори, а човек – ќе повтори“!

ЛИТЕРАТУРА:

1. Андоновски, Венко (2011) *(А)Обдукција на теоријата*, Скопје, Галикул.
2. Apaduraj, Ardzun (2011) *Kultura i globalizacija*, Beograd, Biblioteka XX vek.
3. Dincelbaher, Peter, (20119) *Istorija evropskog mentaliteta.*, Podgorica, Службени гласник.
4. Ѓурчинов, Милан (1976) *Антон Чехов*, во Избор раскази, Скопје, Наша книга.
5. Иригаре, Лис (2002), *Спекулум на другата жена*, Скопје: Евро-Балкан Пресс.
6. Караниколова, Луси (2011)) *Неподносливата „едноставност“ на таинственото (Кон ентитетите „тајна“ и „таинственост“ во расказите Ковчег и Реквием за Рубина Фаин од Славко Јаневски)*. Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, стр. 271-279.
7. Караниколова-Чочоровска, Луси (2016) *Семантиката на 'женскоста' во лириката на Џахит Кулеби, или: Апотеоза на едноставната поетика*, Гостивар, Хикмет, Адексам, стр. 44-54.
8. Лотман, Јуриј (2006) *Семиосфера*, Скопје, Три.
9. Мартиноска, Ана (2014) *Културни парадокси (Родот, етницитетот и идентитетот во фолклорот и литературата)* Скопје: Институт за македонска литература.
10. Ќулавкова, Катица (2003) *Теорија на интертекстуалноста*, Скопје, Култура.
11. Чехов, Антон (1976) *Избор раскази*, Скопје, Наша книга.